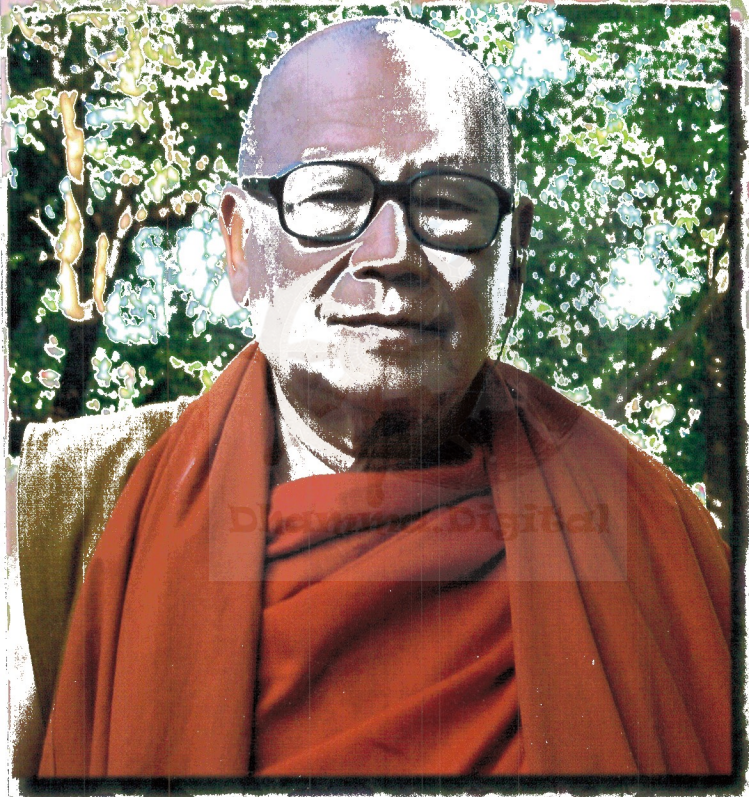

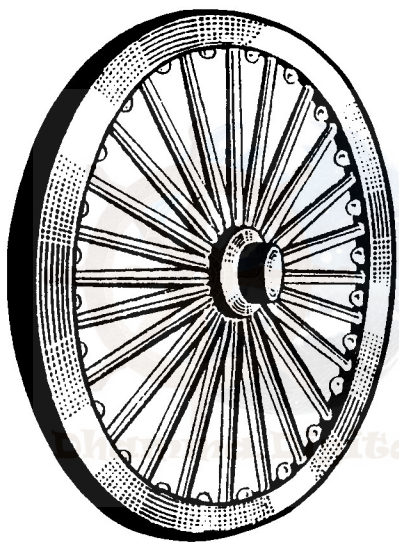
गुरु दक्षिणा

रीना तुलाधर (बनिया)

Downloaded from <http://dhamma.digital>

गुरु दक्षिणा

रीना तुलाधर (बनिया)

“परियत्ति सद्धम्म कोविद”

प्रकाशकः

धर्मकीर्ति प्रकाशन

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

न्हापांगु संस्करणः

बुद्ध संवत् : २५५६ (गुरुपुन्ही)

नेपाल संवत् : ११३२

इस्वी संवत् : २०१२

विक्रम संवत् : २०६९

ले-आउट डिजाइन : उष्णीषतारा तुलाधर

सर्वाधिकार : च्वमियाके

मू : धर्मदान

Dhamma.Digital

थाकू : न्यू नेपाल प्रेस

प्रधान कार्यालय: १४२ मनकामना मार्ग, नागपोखरी, काठमाडौं ।

फोन: ४४३४८५०, ईमेल: newnepalpress@gmail.com

व्यापारिक कार्यालय: शुक्रपथ, न्यूरोड, काठमाडौं ।

फोन: ४२५९०३२, ईमेल: newnepalpress011@gmail.com

देछा

गुरू पुन्हीया पुणित अवसरय् सकल
गुरूवरपिन्त सश्रद्धां देछा ।

Dhamma.Digital

१. भूमिका:

बुद्ध, धर्म, संघ, मां-बौ, गुरु थुपिं न्यान्हेसित सदां नं श्रद्धा तया च्वनेमाः, आदर यायेमाः, गुणानुस्मरण यायेमाः, माःगु सेवा तहल यायेमाः, थुमि प्रति कर्तव्य पालन यायेमाः थज्याःगु नैतिक शिक्षा गुरुपिनि पाखें मचानिसें न्यनावया च्वनागु खः ।

थन गुरु छगू पक्षयागु जक खँ ल्हाये धाःसा गुरु धयाम्ह उम्ह व्यक्ति खः गुम्हसैं थः शिष्य प्रति मैत्री, करुणा, मुदिता, स्नेह, सद्भाव तयाः निस्पक्ष जुयाः थःके दुगु ज्ञान, शीप कला स्यना बी, सत्यगु मार्ग दर्शन बी, दुग्यंगु शिक्षा दिक्षा बी । थः शिष्यया उन्नति, प्रगती खनाः लय्लय्ताइ । “गुरु” शब्दया अर्थ वास्तवय् अतिकं गहन । थुकिया अर्थ छम्ह साधारण शिक्षक सिकं पायेफु । थःम्हं सयेका तयागु ब्वंकेगु ज्या याये मात्रं “गुरु” धाये थाकुइ नं फु ।

बौद्ध साहित्यय् “सिगालोवाद सूत्रय्” उल्लेख जुयाच्वंगु गुरु शिष्यया परस्पर कर्तव्यया लिधंसाय् “गुरु” या महत्व थुइकेगु कुतः याये ।

भगवान बुद्धं सिगालोवाद सूत्रय् खुगू दिशा नमस्कार यायेगु अथवा पूर्व दिशाया रुपय् मां अबु, दक्षिण दिशाया रुपय् आचार्य गुरु, पच्छिम दिशाया रुपय् पति पत्ति, पुत्र, पुत्री, उत्तर दिशाया रुपय् मित्र, क्वय्यागु दिशाया रुपय् नोकर, च्वय्यागु दिशाया रुपय् श्रमण, ब्राह्मणपिनिगु प्रति यायेमाःगु कर्तव्यया उपदेश दु । पालि त्रिपिटक अन्तर्गत सूत्रपिटक, दीघनिकाय, सिंगालसुत्तय् उल्लेख जुया च्वंगु थुकथं दु :

कञ्च, गहपतिपुत्त, अरियसावको छद्दिसापटिच्छादी होति ? छ इमा, गहपतिपुत्त, दिसा वेदितब्बा । पुरत्थिमा दिसा मातापितरो वेदितब्बा, दक्खिणा दिसा आचरिया वेदितब्बा, पच्छिमा दिसा पुत्तदारा वेदितब्बा, उत्तरा दिसा मित्तामच्चा वेदितब्बा, हेत्थिमा दिसा दासकम्मरा वेदितब्बा, उपरिमा दिसा समणब्राह्मणा वेदितब्बा ।

पञ्चहि खो, गहपतिपुत्त, ठानेहि अन्तेवासिना दक्खिणा दिसा आचरिया पच्चुपट्ठातब्बा उट्ठानेन उपट्ठानेन सुस्सुसाय पारिचरियाय सक्कचं सिप्पपटिग्गहणेन । इमेहि खो, गहपतिपुत्त, पञ्चहि ठानेहि अन्तेवासिना दक्खिणा दिसा आचरिया पच्चुपट्ठिता पञ्चहि ठानेहि अन्तेवासिं अनुकम्पन्ति सुविनीतं विनेन्ति, सुग्गहितं गाहापेन्ति, सब्बसिप्पस्सुतं समक्खायिनो भवन्ति, मित्तामच्चेसु पटियादेन्ति, दिसासु परित्ताणं करोन्ति । इमेहि खो, गहपतिपुत्त, पञ्चहि ठानेहि अन्तेवासिना दक्खिणा दिसा आचरिया पच्चुपट्ठिता इमेहि पञ्चहि ठानेहि अन्तेवासिं अनुकम्पन्ति एवमस्स एसा दक्खिणा दिसा पटिच्छन्नना होति खेमा अप्पटिभया ।

पालि ग्रन्थय् उल्लेख जुयाच्वंगु थुगु सिगालोवाद सूत्रयात विस्तृतं अर्थं छ्यानाः भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरजुं च्वया बिज्याःगु “गृही विनय” नांगु सफुलिं ल्थ्यया कयाः थुकथं न्थ्यथनागु जुल आचार्यया प्रति शिष्यया कर्तव्य वथेंतुं शिष्यया प्रति आचार्यया कर्तव्यः

आचार्य प्रति शिष्यपिनि कर्तव्य

गृहपतिपुत्र ! शिष्य जुया च्वंपिसं दक्षिणदिशा समान जुयाच्वंपिं आचार्यपिन्त न्याता प्रकारं सेवा भक्ति याय्माः । व न्याता थथे :

(१) आसनं दना आदर गौरव तय्मा : ।

शिष्यपिसं आचार्यपिं वःगु खन धाय्वं च्वंच्वनागु आसनं दना आचर्ययात स्वागत याय्माः । आचार्यया ल्हाते दुगु पात्र, कुसा आदि वस्तु थःमं कया आचार्ययात ब्वना हया आसने फेतुका, पात्र-चीवरादि यथायोग्य थासे तय्माः । ल्हा-तुती, ख्वा सिलेत लः इत्यादि तया बीमाः । ताँनोगु बखते जूसा आदरपूर्वक पंखां गाय्का बीमाः ।

(२) उपस्थान (सेवा) याय्माः ।

'उपस्थान' धैगु गुरुयाथाय् बरोबर वनेगु । बरोबर गुरुयाथाय् वनेगुया मलतव गुरुयाथाय् विद्या ब्वं वनेगुयां अतिरेक ण्हं स्वकोति गुरुयाथाय् वना गुरुपिन्त यथा समये छु छु सेवा-टहल याय्माःगु खः व ब्याक्कं याय्माः ।

(३) सुश्रुषा (सुस्सुसा) याय्मा : ।

'सुश्रुषा' धैगु बांलाक मन तया विद्या ब्वनेगु । श्वीका न्यना काय्गु । मथूतले प्रश्न याय्गु । बांलाक मन तया विद्या मब्वन धाय्वं विशेष ज्ञान प्राप्त याय् फैमखु । उकिया निंतिं गुरुपिसं ब्यूगु विद्या बांलाक ध्यान तया न्यनेमाः । मस-मस्यूथाय् आदरपूर्वक न्यना बांलाक धारण याना काय्माः ।

(४) मेगु बाकि बिकि दुगु चिचीधंगु ज्या याना सेवा याये । यथा-

शिष्यपिसं गुरुजनपिन्त सुथ न्हाप्पनं ख्वा सिलेत क्वालः माःसा क्वालः, ख्वाउँलः माःसा ख्वाउँलः तया दतिवन आदि ठीक याना बीमाः । भोजन याय्गु ई ज्वीवं त्वनेगु लः न्ह्योने तया भोजन लवल्हाना बिया दण्डवत् याना याय्माःगु ज्या सिधेका छखे चिला च्वने । गुरुया बस्त्रादि हाकुया वलसा,

'भन्ते ! कृपया आम हाकुगु वस्त्र हीत बिया बिज्याहुँ' धका नम्रतापूर्वक प्रार्थना याये । भक्तिपूर्वक वस्त्र यच्चुसे च्चंक हिया बिये । सन्ध्याका ज्जीवं स्नान याय्त ख्वाउँलः माःसा ख्वाउँलः, क्वालः माःसा क्वालः ठीक याना 'गुरुवर स्नान याय्त लः ठीक जुल' धका निवेदन याये । गुरुया म्हंमफैबले थःगु ज्या-खँ तोता जूसां गुरुयात चिकित्सा आदि याकेगु प्रबन्ध याय् फ्युकेमाः । प्रद्रजित जुयाच्चंपिं शिष्यपिसं नं 'आचरियवत्त' ब्याक्कं सुविनीत पूर्वक याय् सय्केमाः । थुगु प्रकार गुरुजनपिनि सेवा-टहल याय् बले शिष्यपिनि प्रति गुरुजनपिनि चित्त मृदु जुई, थःत नं पुण्य लाभ जुई ।

(५) सत्कारपूर्वक शिल्पविद्या सय्का गुरुया सेवा याये ।

'सत्कार' धैगु गुरुयाके काय्गु पाठ बारम्बार घोके याना न्ते वय्का काय्गु । छगू पाठ जक जूसां बांलाक परिशुद्ध ज्जीक ब्वनेगु व श्चीकेगु । थुगु प्रकारं विद्या सय्का काय्गुयात 'गुरुया सेवा याय्गु' धाई ।

गृहपतिपुत्र ! श्वते न्याता प्रकारं दक्षिणदिशा समान जुया च्चंपिं गुरुजनपिन्त, शिष्यपिसं सेवा भक्ति याय्माः ।

शिष्यया प्रति आचार्यपिनि कर्तव्य

गृहपतिपुत्र ! पूर्वोक्त न्याता प्रकारं सेवा भक्ति याइपिं शिष्यया प्रति दक्षिण दिशा समान जुया च्चंपिं आचार्यपिसं निम्न न्याता प्रकारं अनुकम्पा तई ।

(१) सुविनीत ज्जीक स्यने-कने याई । यथा-

"थुगु थुगु प्रकारं नये सय्केमाः । थुगु प्रकारं च्चने सय्केमाः । कुसंगत तोता छ्वय्माः । शीलवान्पिनि सत्संगत

याय्माः । समाजया सेवा थुगु रूपं याय् फय्केमाः । धैर्य
तय्माः । थःत उन्नति ज्वीगु अर्ति-बुद्धि वीर्षिं श्रमण-ब्राह्मण,
कल्याणमित्रपिनि सेवा-टहल याय् सय्केमाः । प्राणीघात आदि
पञ्च दुःशीलगु ज्या याय् मज्यू । सभाय्, समाजे तथा परिषदे
थुकथं र्वँ ल्हाय् मज्यू । मेपिसं थःत छुँ धाल धाय्त्वं तुं विचार
मयासे जरङ्ग तँ पिकाय् मज्यू । बाँ-बौपिन्त प्रतिदिन आदरपूर्वक
वन्दना याय्माः । थः स्वया ज्येष्ठपिन्त योग्य मान मर्यादा
तय्माः । सकलनाप मिले जुया च्वने फय्केमाः ।”

थुगु प्रकारं आचार-विचार, चारित्र-चारित्रादि सभ्यताया
बारे शिक्षा बिया प्रेमपूर्वक स्यने कने याना बिई ।

(२) ब्वने धुंगु विद्याया अर्थ व पद बांलाक छुटे ज्वीक, सन्धि
भेद क्यना सविस्तरं थ्वीक कना बिई ।

“थुकिया शब्दार्थ थथे । थुकिया पदार्थ थथे । थुकिया
भावार्थ थथे । थुकिया पद ब्यञ्जन थुगु थुगु हिसाबं जुई । थुगु
शब्द थुगु सूत्रं थुगु प्रकारं बने जुया च्वन । थुगु शब्दया अर्थ
थुजोगु थासे थथे जुई, थुजोगु थासे थथे जुई” धका अनेक
प्रकारं अर्थ, प्रमाण, उदाहरण तथा उपमा आदि क्यना चित्त बुझे
ज्वीक स्यना बिई ।

(३) दया च्वक्क शिल्प विद्याया विषये नं, धर्मया विषये न
कना बिई ।

“थुगु शिल्पं थथे जुई । थुगु विद्यां थथे जुई । थुगु धर्म
थुजागु फल बिई । थुगु धर्म थुजागु पुण्य प्राप्त जुई । थुगु
कर्म थुजागु पाप लाई । थुगु कर्म थुजागु धर्म लाई थुगु थुगु
शिक्षा, धर्म तथा सिद्धान्त थुजा थुजापिसं सय्का सीका
तय्माः । थुगु थुगु सिद्धान्त तथा शिक्षा थुजा थुजापिसं

सय्का सीका तय्माः । थुगु सिद्धान्तयात थुगु ज्या त्याग
याय्माः । थुगु सिद्धान्तयात थुगु ज्या ज्वनेमाः । थुजोगु ज्या
याःसा थुलि लाभ जुई । थुजोगु ज्या याःसा थुलि हानि जुई ।
थुगु ज्या कुशल । थुगु ज्या 'अकुशल' धका अनेक तरहं खँ
कना शिक्षा बिई ।

(४) बन्धुवर्गपिनि न्हयोने थःम्ह शिष्य मचाया गुण वर्णना
याना विश्वासी याना बिई । अर्थात् परिचय बिई । "थ्व जिम्ह
अत्यन्त विद्वानम्ह शिष्य रत्न खः । जिं सक्को सिक्को सय्का
तःम्ह खः । ज्या-खँ याय्गुली नं साप हे प्रवीणम्ह खः । अने
अनेगु खँ न्यना तःम्ह 'बहुश्रुत' खः । थुजापिं बहुश्रुतपिन्त
सर्वसाधारण सकसिनं म्हसीका तये योग्य" धका सकल बन्धु
वर्गपिन्त थःम्ह शिष्यया परिचय बिई ।

(५) दिशा-विदिशां वैगु भययात परित्राण (तरे) याना
बिई । गुरुजनपिसं स्यना ब्यूगु शास्त्रादि शिल्प विद्यायात हे
शिष्यपिनि भय तरे याना ब्यूगु धका धाई । विद्या अध्ययनं
पारंगत ज्वीधुंकुम्ह व्यक्तियात वंथाय् तक्क लाभ-सत्कार-मान
प्राप्त जुई । थ्व ब्याक्क गुरुया कृपां प्राप्त जूगु धका धाई ।
छायधाःसा- वयात लाभ-सत्कार-मान प्राप्त जूगु हे गुरुं ब्यूगु
शिक्षा दुगुलिं । लोकजनं वयात प्रशंसा याई बले नं न्हाप्पां
गुरुम्हसिया प्रशंसा याई । "फलानाम्ह आचार्यया शिष्य अतिकं
हे विद्वान । व अतिकं हे 'सुविनीत' धका प्रशंसा
याई । उकिया नितिं व ब्याक्क गुरुया कृपा हे खः धका
धाई । थुलि जक मखु सर्पादि विषधर जीवन जन्तुपिनि द्वारा
छुं प्रकरया भय प्राप्त जूसां, व भयं तरे ज्वीगु मन्त्रविद्यादिं स्यना
तःगु दुया नितिं, गुरु धैम्हसित 'भयत्राता' नं धाई । हानं
शिष्ययाके सुंगुम्ह व्यक्तिं प्रश्न याई । वं उकिया उत्तर

बिई । प्रश्न याम्हसिया मती शंसय जुया, गुरुम्हसिथाय् वना
वं कंगु खँ कना प्रश्न याई । अन वया गुरुम्हसिनं थथे धाई-

उपासक वं धा:गु खँ ठीक ख: । व जिम्ह व्यक्त, निपुणम्ह
शिष्य ख: । थुकी छं शंसय याय्मा:गु मद्दु । वं धाइगु खँ पाई
मख्खु । हँ बांलाक उजापिं विद्वान्पिनि सत्संगत या ।”

श्वते हानि व अलाभ ज्जीत्यंगु लाभ सत्करयात नं हानि
मज्जीक उपकार याई । उकिया निंतिं गुरुजनपिन्त 'भयत्राता'
धा:गु ।

गृहपति पुत्र ! दक्षिणदिशा समान जुयाच्चंपिं आचार्यपिन्त
सेवा-टहल उपष्ठान याइम्ह शिष्यया प्रति आचार्यपिसं श्वते
न्याता प्रकारं अनुकम्पा तई ।

सिगालयात ब्यूगु उपदेश नाला: थन थुम्ह च्वमि नुगलय् सदां
नं थ: गुरुपिनि प्रति श्रद्धां नुग: भयेबीका: गुरुपिनि गुण बार बार
लुमंका च्वने । गुम्ह गुरुपिसं बुद्धया अनमोल शिक्षा मचाबलय्निसें
जिगु क्यातुगु नुगलय् थना: जित: तथागतया सद्धर्मया सही पहिचान
याका बिज्यात वसपोलपिन्त छसिंनिसें लुमंके :

श्रद्धेय गुरुवर बुद्धघोष महास्थविर गुम्हसें नेपाल बौद्ध परियत्ति
शिक्षा नीस्वना बिज्यात जित: बौद्ध परियत्ति शिक्षा ब्वंका: अपार गुण
याना बिज्यात । भगवान बुद्धया स्वंगू शासन परियत्ति शासन, प्रतिप्रत्ति
शासन व प्रतिवेध शासन मध्ये परियत्ति ब्व जिं बुद्धघोष भन्तेया
छत्रछाँयाय् च्वना: सयेके दुगु जिगु अहोभाग्य ख: ।

श्रद्धेय गुरुवर अश्वघोष महास्थविर गुम्ह जिगु दकसिबे सत्तीम्ह
गुरु ख: वसपोलं जित: प्रतिपत्ति शासनय् प्रवेश याका बिज्यात । वसपोलं
बुद्धया मानववादी शिक्षा, व्यावहारिक शिक्षा ब्युब्युं शुद्ध आचरण व

गुरु दक्षिणा

७

भिङ्गु व्यवहार यानाः भिंम्ह मनु जुयाः म्वायेगु हे बुद्ध शिक्षाया मूल तात्पर्य खः धकाः ध्वाथुइका बिज्यात । बुद्धया शिक्षा धार्मिक कर्मकाण्ड मखु, आचरण शुद्धि खः, व्यवहार सुधार खः, मानववादी शिक्षा खः - थुलि सार संक्षेप उपदेश ब्युब्युं जिगु जीवनय् सही मार्ग दर्शन याका बिज्यात । जिमि गुरुवर अश्वघोष भन्तेयागु गुणानुस्मरण न्ह्याक्को याःसां गाइ मखु । च्वया जक च्वंसा थ्व च्वसा दी मखु ।

श्रद्धेय भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर गुम्ह थः हे छम्ह मैत्री करुणाया, सहनशीलता व क्षमाशीलया प्रतिमूर्ति खः वसपोलं सदां मैत्री, करुणा जाःगु नुगलं सकसियां प्रति स्नेह तयाः च्वनेगु, मैत्री तया च्वनेगु जीवन शैली हे उत्तम जीवन शैली खः धयागु शिक्षा बिया बिज्यात ।

श्रद्धेय भिक्षु सुदर्शन महास्थविर गुम्ह थः हे छम्ह विद्वान, ज्ञानया भण्डार खः वसपोल जिगु लागि ज्ञानया स्रोत, सूचनाया माध्यम वा धाये पाना हे पुइके म्वाःगु Encyclopedia जुया बिज्यात । बुद्ध धर्मया ऐतिहासिक ज्ञान वसपोलं बिया बिज्यात ।

श्रद्धेय ज्ञानपूर्णिक महास्थविर अध्ययन, अनुसन्धान व ध्यान भावनाय् प्रखर जुया बिज्याकम्ह गुरुं गहन से गहन बुद्धया मूल दर्शनयात ध्वाथुइक ध्वाथुइक जिगु नुगलय् स्वचाका बिज्यात ।

श्रद्धेय ध्यान गुरु सत्यनारायण गोयन्कापाखें जिं विपस्सना भावना सयेका गुगुकि सक्कलिगु मूलगु ज्याभः खः निर्वाण पाखे न्ह्यब्वायेगु । वसपोलं प्रतिवेध शासनया लुखाद्वाः क्यना बिज्यात ।

जिमि गुरुमापि छिसिंसिंसें लुमंके : श्रद्धेय मां गुण गुरुमां गुम्ह कि करुणाया प्रतिमूर्ति खः, वसपोलया पाखें मैत्री करुणाया अभ्यास यायेगु सयेका, सहनशील जुइगु अभ्यास याना ।

श्रद्धेय रत्नमञ्जरी गुरुमां नं सदां नं ध्यान अभ्यास यायेगु प्रेरणा बिया बिज्यात । ध्यान बिनां बोधिज्ञान लाइमखु धकाः बारम्बार धया च्वना बिज्यात, ध्यान च्वनेमाः धकाः सदां नं प्रेरणा बिया बिज्यात ।

अतिकं हनेबहःम्ह जिगु लागि अहोभाग्य जुया बिज्याःम्ह जिमि गुरुमां धम्मवती गुरुमां । वसपोलं जितः मचानिसें गुलि स्यना, कना बिज्यात, गुलि शिक्षा दिक्षा बिया बिज्यात व दक्कों व्यक्त यायेत थुगु च्वसा गुकथं न्ह्याकेगु व नं मसिल । थुलि हे जक धायेफु जिगु जन्मतिथि हे जिगु भाग्य खः । गुगु इलय् धम्मवती गुरुमांपाखें धर्म प्रचारया द्रुत गतिया शुरुवात जुल, वसपोलया धर्म प्रचारया बेजोड अभियान न्ह्यात, उबलय् जिगु क्यातुगु मचा नुगलं फक्को नं ग्रहण याये खन ।

श्रद्धेय चमेली गुरुमां गुम्ह कि छम्ह कुशल, मेहनती व सरल स्वभावयाम्ह शिक्षिका खः वसपोलं मचाबलय् प्रारम्भिक बौद्ध शिक्षा बीगु नापनापं बुद्ध शिक्षाया ज्ञान गुणया खँ स्यना बिज्यात, बौद्ध परियत्ति शिक्षा पूवकं व्वनेत न्ह्याबलें हःपाः बिया बिज्यात ।

श्रद्धेय कमला गुरुमां गुम्ह कि छम्ह साहसी, क्षमतावान व धैर्यवान व्यक्तित्व खः वसपोलं जितः भासं सिसानिसें बुद्ध धर्मया प्रारम्भिक ज्ञाननिसें स्यनाः थौतक नं बुद्धया धर्म प्रचार प्रसार यायेगुलिइ प्रेरणा बिया च्वना बिज्यात, उत्साह बिया च्वना बिज्यात ।

ध्वसपोलपिं सकल अनन्त गुण याना बिज्याःपिं गुरु, गुरुमां पिनि प्रति सदां श्रद्धां बिलिबिलि जाःगु नुगलं बारबार वन्दना याना च्वना । तर नुगःया छगू कुलामं धाःसा न्ह्यसः थना च्वनी छु जिं थः गुरु गुरुमांपिनि प्रति यायेमाःगु कर्तव्य पालना याना च्वनागु दु ला ? लिसः स्पष्ट जुइमखु, नुगलय् सन्तुष्टिं थाय् काये फइमखु ।

ध्वसपोलपिसं थःथःगु जीवन समर्पण यानाः बुद्ध शासनया नितिं
 अद्वितीय गुगु योगदान बिया बिज्यात, गुगु धर्म देशना न्यंकु न्यंकुं,
 थी थी माध्यम छ्यछ्यं बुद्ध धर्म धाथें छु खः धकाः थुइका बिज्यात
 व चिकिधंगु गुरु कर्तव्य मखु । गुरु कर्तव्य वसपोलपिसं पुरे याना
 बिज्यात धाःसा थुकिया पलेसा जिं गुरु दक्षिणा गुकथं पुला ले ? जिगु
 थःगु न्ह्यसः थःके तुं ल्यनी, अनुत्तरित जुयाः ।

छन्हु थुकथं हे गुरुपिनि गुणानुस्मरण यायां जिमि दकसिबे
 सत्तीम्ह श्रद्धेय गुरुवर अश्वघोष महास्थविरया जीवनी व बुद्धशासनिक
 योगदान पाखे अध्ययन याना । थःगु च्वसां छुं भचा च्वये धुनाबलय्
 नुगलय् भचा सन्तुष्टि दत । अथेला सकलें गुरुपिनिगु सद्गुण
 बराबर । कर्तव्य जिं बराबर पाले यायेमाः । अथेनं थपालय् गुरुवर
 अश्वघोष भन्तेया गुणानुस्मरण न्ह्यःने लाः वल ।

संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर “अगग महासद्धम्म
 जोतिक धज” “भाषाथुवाः” उपाधि लिसें आपालं सिरपाः व सम्मानं
 विभूषितम्ह अश्वघोष भन्तेया बुद्धशासनिक योगदानया गहन अध्ययन,
 अनुसन्धान व विश्लेषणपाखे दुतिनावंसा छगू पाठ्यक्रम तयार जुइफु,
 छगू पि.एच.डी. शोधपत्र बने जुइफु वा छगू ग्रन्थ तयार जुइफु
 अवश्यमेव । तर थुलि यायेगु हैसियत आः थथें थुम्ह शिष्या च्वमियाके
 मदुनि । अथेसां नं गुरुया जीवनी व बुद्ध शासनिक योगदान थम्हं
 फक्व सङ्कलन याना । सङ्कलन यानागु भ्क्वलय् स्वयं भन्ते, मेपिं भन्ते
 व गुरुमापिं व धर्म पासापिसं गुहालि याना दीगु लुमंकाः वय्कःपिनि
 प्रति कृतज्ञ जुया । थः गुरु अश्वघोष भन्तेया बारय् सार संक्षेप जक
 च्वयाःसां नुगलय् सन्तुष्टि कायेगु स्वया थुकथं :

२. गुरुवर श्रद्धेय अश्वघोष महास्थविर बारे संक्षिप्त न्हयल्लया

जीवनी

● इतिहासया कालक्रमय् बुद्ध जन्मभूमि नेपाल देसय् छुं ई तक बुद्धया सद्धर्म ओभ्नेलय् लात । २० औं शताब्दीया प्रारम्भय् नेपालय् स्थविरवाद बुद्धधर्मया पुनरुत्थान जूगु खः । छ्सीकथं महाप्रज्ञा भिक्षु, भिक्षु प्रज्ञानन्द, भिक्षु अमृतानन्द, धर्मादित्य धर्माचार्य व मेमेपिं आपालं सिगु उल्लेखनीय योगदानं नेपालय् थेरवाद बुद्धधर्मया पुनर्जागरण काल वःगु खः । थ्वहे इलय् भिक्षु अमृतानन्दया शिष्य कथं बुद्ध शासनय् प्रवेश यानाः छ्म्ह न्हयलुवाः जुयाः दँ बिज्याःम्ह वर्तमान संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर नेपाःया बुद्ध शासनया इतिहासय् छ्म्ह ऐतिहासिक व्यक्तित्व खः ।

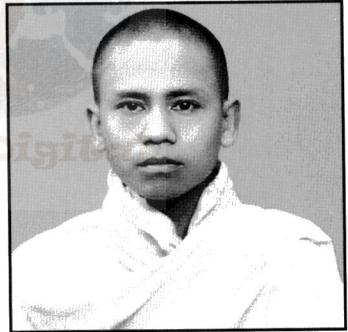
● १७ दँया उमेरय् प्रव्रजित जुयाः थी थी विहारय् च्वना बिज्यानाः थौं ८६ दँया उमेरय् तक नं दिपाः मदेक बुद्धया मानववादी शिक्षा प्रचार यायेगुली थःत फ्याना बिज्याःम्ह अगग महा सद्धम्म जोतिक धज भिक्षु अश्वघोष महास्थविर बहु आयामिक व्यक्तित्व, छ्म्ह पक्काम्ह प्रव्रजित भिक्षु खः । नेपाः देशया छ्गः जहाँ थीगु नगु खः । भी सकस्यां लुमंके बहःम्ह छ्म्ह आदर्श पुरुष खः ।

● ने.सं. १०४७ जेष्ठ शुक्ल त्रयोदशी सोमवार (वि.सं. १९८३) खुन्हु यलया उकुबहालाय् जन्म जूम्ह बुद्धरत्न शाक्य १७ दँया उमेरय् मां लक्ष्मीमाया वा अबु चन्द्रज्योति शाक्यया उजं कयाः प्रव्रजित जुयाः श्रामणेर अश्वघोष नामं बुद्ध शासनया वंशज जुया बिज्यात ।

● बाल विवाहया चलन दुगु उगु इलय् बुद्धरत्नया दाजुया व्याहान्याःगुलिं वसपोलया मांया जिद्धि वयागु नं व्याहा जूगु जुया च्वन । तर प्रब्रजित भिक्षु जुइगु संस्कार दुम्ह बुद्ध रत्नयात गृहस्थ जीवनय् मन क्वमसाः । बुद्ध धर्म प्रचार यायेगु, अले शिक्षा हासिल यायेगु वसपोलया बौद्धिक प्यासं वसपोलयात गृह त्याग याकल । गृहत्याग यानाया उद्देश्ययात कयाः भिक्षु अश्वघोषं धया विज्याइ गृह जंजालं मुक्त जुइत, उच्च स्तरया शिक्षा हासिल यायेत, देश विदेश चाःहिलेगु अवसर कायेत अनलि मुख्य रुपं दुःखं मुक्त जुइगु लँपु लीत । “प्रब्रजित जुइत अनुमति काः वना बले तिरि मय्जुं लसतां हे स्वीकृति विल । थुकिया निति व प्रति जि कृतज्ञ जुया ।” भिक्षु अश्वघोषं थः जहान प्रति कृतज्ञता प्वंका विज्याइ ।

प्रब्रज्या

● मचाबलय् कान्द्रम्ह काय्या व्याहा याना वीत जिद्धि याःमह वसपोलया मां लक्ष्मीमायां बुद्ध धर्मय् दिक्षित जुयाः धर्मया रस थुसेलि थमहं हे स्वयं काय्यात प्रब्रजित यायेत कुतः याःगु जुया च्वन । मां-अबुया अनुमति कयाः थः गुरु भिक्षु अमृतानन्दया ग्वाहालिं १७ दँ दुम्ह बुद्धरत्न शाक्य प्रब्रजित जुयेत कुशिनगरय् विज्यात । कुशिनगरय् ऊ चन्द्रमणि महास्थविरया आचार्यत्वय् प्रब्रजित जुयाः श्रामणेर अश्वघोष जुया विज्यात । थ्व ई खः वि.सं. २००१ (इ.सं. १९४४ जनवरी) ।

- प्रव्रजित जुये धुंका: छुं ई तक भारत व श्रीलंकाया थी थी थासय् अध्ययन भ्रमण याना बिज्यात । नेपालय् लिहां वया: न्हापां छुं ई तक ऐतिहासिक थेरवादी विहार किण्डोलय् च्वना बिज्या:गु जुया च्वन ।
- थ: गुरु अमृतानन्द महास्थविरया कुतलं वसपोल श्रीलंकाय् बिज्यात । श्रीलंका व भारतया थीथी थासय् बुद्ध धर्मया अध्ययन याना:लि माक्को ज्ञान हासिल याना बिज्यात ।
- सन् १९४४ निसें दक्षिण श्रीलंकाया महामन्तिन्द परिवेणय् बुद्ध धर्मया विविध विषयय् अध्ययन याना बिज्यात । वि.सं. २००६ बैसाख १९ (सन् १९४९ मे १) खुन्हु महामतिन्द परिवेणया प्रधानाचार्य धर्मकीर्ति श्री धम्मावास नायक महास्थविरया उपाध्यायत्वय् उपस्पन्न जुया: भिक्षु अश्वघोष जुया बिज्यात ।

अध्ययन

- अध्ययनया क्रम न्हयानावं च्वन । च्यादँ तक श्रीलंकाय् ब्वने धुंका: भारत बिज्यात । बनारसय् बि.ए. ब्वनाच्वंगु इलय् वसपोलयात टी.बी. (क्षयरोग) जूगु जुयाच्वन । नेपालय् वा भारतय् उपचारयागु लँ मखना: चीनया पेकिङ्गस्थित अन्तर्राष्ट्रिय विद्यार्थी संघया स्वास्थ्य निवासय् उपचारार्थ 'नेपाल राष्ट्रिय विद्यार्थी फेडरेशन' मार्फत विन्तिपत्र तथा बिज्यात । लत्या लिपा स्वीकृति वसेलिं चीनया थुगु स्वास्थ्य निवासय् बिज्याना: दत्या तक च्वना: उपचार याना बिज्यात ।

बुद्ध शासनिक योगदान

● पूर्णरूपं स्वस्थ जुसेंलि सन् १९६१ इ वसपोल स्वदेश लिहां विज्यात । बुद्ध धर्म प्रचार यायेगु न्हापांगु ख्यो वसपोलयात आनन्दकुटी विहार चूलाःगु जुल । थः गुरु भिक्षु अमृतानन्दया निर्देशनय् धर्म प्रचारय् पलाः च्चेका विज्याता थः गुरुया आज्ञा अनुरूप आनन्दकुटी विद्यापीठया विभिन्न प्रशासकीय पदय् च्वनाः भ्रण्डै छगू दशक तक विद्यापीठयागु सेवा याना विज्यात । विद्यार्थी पित्त नैतिक शिक्षा बीगु पाखे योगदान बिया विज्यात ।

● धर्म प्रचारया भवलय् युवापित्त बुद्ध शिक्षा बीगु आवश्यकता महशूश यानाः 'नेपाल युवक बौद्ध मण्डल' नागु संस्था वि.सं २०२५

आनन्दकुटी विद्यापीठ

सालं स्थापना याका विज्यात । थन युवापिन्त शिक्षा बीगु, तालिम बीगु ज्या जूगु जुल ।

- धर्मप्रचार यायेगु भ्वलय् वि.सं. २०२२ सालं नीस्वंगु नेपालया नां दंगु विहार धर्मकीर्ति विहारपाखे वसपोलया बुद्ध शासनिक योगदान शुरु जुल । व ई धर्मकीर्ति विहारया संस्थापक भिक्षुणी धम्मवतीं द्रुतगतिं धर्मप्रचार याना विज्या:गु ई । धर्मकीर्ति विहारय् युवापिन्त लक्ष्य याना: वि.सं २०२८ सालं धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी स्थापना जूगु ख: । भिक्षु अश्वघोषं स्थापना कालनिसें थौतकं निरन्तरं थुगु संस्थाया धम्मानुशासक जुया: योगदान बिया विज्या:गु जुल । स्थापना कालनिसें थौतकं ४१ दँया दुने गुलि नं धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीपाखे धर्म प्रचारया अभियान न्ह्यात, उकिया आधारशीला वसपोल नं जुया विज्यात, श्रद्धेय धम्मवती गुरुमांया साथसाथय् ।

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया गां गामय् वना: धर्म प्रचार यायेगु ज्याभ्वलय् ।
(तस्वीरय् धम्मवती गुरुमां नं खनेदु ।)

अश्वघोष भन्तेया प्रेरणाय् अस्थायी प्रवजित जूपिं धर्मकीर्ति विहारया युवा सदस्यपिं (वि.सं. २०३५ सालं)

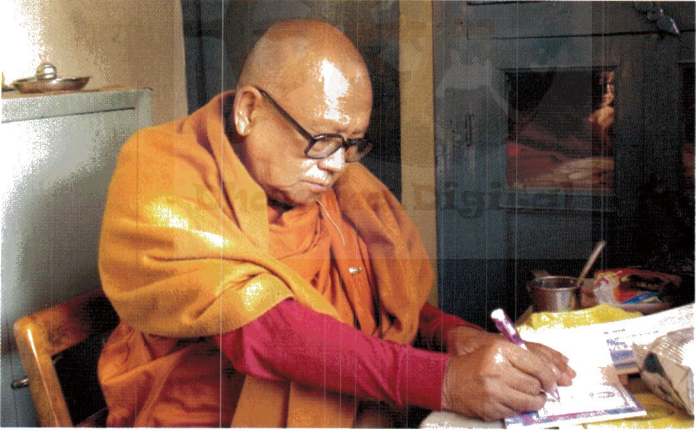
- धर्मकीर्ति विहारया गतिविधिइ भिक्षु अश्वघोष सदां हे पथ प्रदर्शक जुया बिज्यात । धम्मवती गुरुमां नापं जानाः हस्ते होइसे याना बिज्यात । निम्हसिनं धर्म प्रचारया ज्याय् नाप नापं द्रुतगतिं पलाः न्ह्याका बिज्यात ।

अश्वघोष भन्ते व धम्मवती गुरुमांया निर्देशनय् गोष्ठीया हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता

लेखन

● प्रचारया छगू माध्यम 'लेखन' नं वसपोलयागु सशक्त माध्यम खः । सच्छिगुलिं मयाक्क बौद्ध सफूया च्वमि, लोकं ह्वाःम्ह जन लेखक भिक्षु अश्वघोषया न्हापांगु लेख 'प्रेमं हे दुःख विड्गु खः' वि.सं २००२ मंसिर (सन् १९४५) य् पिदंगु खः । वसपोलयागु न्हापांगु प्रकाशित पुस्तक 'गौत्तम बुद्ध' वि.सं. २०१३ सालय् पिदंगु खः । वसपोलया लेखन शैली सरल व सहज जू । क्लिष्ट भाषां च्वया विमज्याः । छाय्कि वसपोलया लेखनया छगू हे जक आज्जु तथागतया सद्वर्म सारा मनुखं थुयेमा, व्वनेमा । म्हो संख्याय् दुपिं बुद्धिजीविपिन्त जक मखु आपालं दुपिं मसः मस्यूपिन्त थुइकेगु लक्ष्य तयाः वसपोल च्वया विज्याइ ।

च्वसा व च्वसुपाखें गबलें फुर्सद मदुम्ह अश्वघोष भन्ते

आःतकया दुने ५९ गू नेपाल भाषा, ६० गू नेपाली भाषा व १ गू अंग्रेजी भाषाया सफू पिदंगु दु । वसपोलया असंख्य लेख, रचना

पिदना च्वंगु दु धाःसा आपाःयाना वसपोलया लेख, रचना पिदनीगु पत्रिका थुपिं खः ।

१) धर्मकीर्ति (मासिक)	८) सन्ध्या टाइम्स (न्हिपौ)
२) आनन्दभूमि (मासिक)	९) देशय् मरु भ्याः (साप्ताहिक)
३) धर्मोदय (मासिक)	१०) जनआस्था (साप्ताहिक)
४) नेपाल (ऋतुपौ)	११) आस्था
५) विश्वभूमि (न्हिपौ)	१२) धर्मदूत (हिन्दी मासिक)
६) जनमञ्च (साप्ताहिक)	१३) इनाप
७) दृष्टि (साप्ताहिक)	

थुकियां अलावा अनेकं विशेषांक स्मारिका, स्मृती ग्रन्थ इत्यादि ।

वसपोलया प्रकाशित नेपालभाषाया सफूत

१. गौतम बुद्ध	१६. बाखं (भाग-२)
२. बुद्धया अर्थनीति (संयुक्त)	१७. बाखं (भाग-३)
३. तथागत हृदय	१८. बाखं (भाग-४)
४. त्याग	१९. बाखं (भाग-५)
५. दश संयोजन (सं.)	२०. बाखं (भाग-६)
६. भिक्षुया पत्र (भाग १)	२१. भिक्षु जीवन
७. भिक्षुया पत्र (भाग २)	२२. भिम्ह मचा
८. पेकिङ्ग स्वास्थ्य निवास	२३. बाखंया फल (भाग-१)
९. बौद्ध शिक्षा	२४. बाखंया फल (भाग-२)
१०. न्हापां याम्ह गुरु सु ?	२५. धम्मचक्कप्पवत्तन सुत्त
११. माँ-बौ लुमन	२६. क्षान्ति व मैत्री
१२. हृदय परिवर्तन	२७. बोधिसत्त्व
१३. बौद्ध ध्यान (भाग-१)	२८. मूर्खम्ह पासा मज्यू
१४. बौद्ध ध्यान (भाग-२)	२९. श्रमण नारद (अनु.)
१५. बाखं (भाग-१)	३०. ईर्ष्या व शंका

३१. चरित्र पुचः (भाग-१)	४६. बुद्धया व्यवहारिक पक्ष धर्म
३२. चरित्र पुचः (भाग-२)	४७. व्यवहारिक प्रज्ञा
३३. योगीया चिट्ठी	४८. दीर्घायु जुड्ढमा
३४. पालि प्रवेश (भाग-१)	४९. ज्ञान मार्ग (भाग-१)
३५. पालि प्रवेश (भाग-२)	५०. ज्ञान मार्ग (भाग-२)
३६. धर्म मसीनि	५१. बौद्ध नैतिक शिक्षा
३७. सर्वज्ञ (भाग-१)	५२. भिगु बन्धन
३८. सर्वज्ञ (भाग-२)	५३. मनू म्हसिइकेगु गय् ?
३९. दुःख मदैगु लंपु	५४. संस्कृति
४०. शिक्षा (भाग-१)	५५. बुद्धया करुणा व ब्रह्मदण्ड
४१. शिक्षा (भाग-२)	५६. धर्मया ज्ञान
४२. शिक्षा (भाग-३)	५७. कर्म व कर्मफल
४३. शिक्षा (भाग-४)	५८. अमृत दान
४४. दान	५९. मंगल
४५. चमत्कार	

नेपाली भाषाया सफूत

१. नेपाल चीन मैत्री
२. बौद्ध दर्शन
३. बुद्ध र व्यवहारिक धर्म
४. पञ्चशील
५. शान्ति
६. नारी हृदय
७. पेकिङ्ग स्वास्थ्य निवास
८. बौद्ध संस्कार (दो.सं.)
९. बौद्ध जगतमा स्वास्थ्य सेवा
१०. निरोगी
११. बुद्धको विचारधारा

१२. मैले बुझेको बुद्धधर्म
१३. बौद्ध नैतिक शिक्षा (भाग १)
१४. बौद्ध ज्ञान
१५. "बुद्ध र बुद्ध धर्मको संक्षिप्त परिचय
१६. धर्म चिन्तन
१७. बौद्ध ध्यान (विपस्यना ध्यान)
१८. सम्यक शिक्षा (भाग-१)
१९. आर्यसंस्कृति
२०. आर्यशील र आर्य मार्ग
२१. सम्यक शिक्षा (भाग-२)
२२. सम्यक शिक्षा (भाग-३)
२३. निन्दाबाट बच्ने कोही छैन
२४. बुद्धकालीन प्रजातन्त्र र समाजवाद
२५. नारीहरूमा पनि बुद्धि छ
२६. बुद्धकालिन संस्कृति
२७. बुद्धकालिन संस्कृति र परिस्थिति
२८. पहिलो गुरु को हुन् ?
२९. बुद्धको संस्कृति र महत्त्व
३०. क्षान्ति र मैत्री (अनु. वीर्यवती)
३१. धर्म र हृदय
३२. बोध कथा र बौद्ध चरित्र
३३. कर्म र कर्मफल (अनु. भिक्षु संघरक्षित)
३४. भिक्षु जीवन (अनु. भिक्षु संघरक्षित)
३५. दश संयोजन (अनु. भिक्षु संघरक्षित)
३६. २१ औं शताब्दिमा बुद्धको शिक्षा किन ?
३७. चित्त शुद्ध भए जीवन उज्ज्वल हुनेछ
३८. धर्म जीवन जिउने कला
३९. बुद्धको जीवनोपयोगी शिक्षा

४०. नक्कली देवता
४१. बुद्ध र बुद्धको धर्म
४२. समाजको लागि बुद्धको शिक्षा
४३. मानिसलाई असल बनाउने बुद्धको शिक्षा
४४. व्यवहारिक प्रज्ञा (अनु. भिक्षु संघरक्षित)
४५. अमूल्य धन (अनु. भिक्षु संघरक्षित)
४६. बुद्धको चमत्कार
४७. दीर्घायु हुने उपाय
४८. नेपालमा थेरवादी बुद्धधर्मको भविष्य (प्रथम भाग)
४९. धर्मप्रचार
५०. नेपालमा थेरवादी बुद्धधर्मको भविष्य (दोश्रो भाग)
५१. बुद्धधर्म र संस्कृति
५२. असल शिक्षा
५३. बुद्ध र संस्कृति
५४. असल शिक्षा
५५. धर्म र आचरण
५६. धर्म र ज्ञानको शिक्षा
५७. ज्यानमारा असल मान्छ बन्थो
५८. धर्म उपदेश भाग १, २
५९. मेरो चौथो चीन भ्रमण
६०. असल शिक्षा भाग ३, ४, ५

पत्रकारिता

- पत्रकारिता वसपोलया शासनिक योगदानया छगू अलगग हे अध्याय । आनन्दकुटी विहारपाखें पिदनीगु ऐतिहासिक 'आनन्दभूमि' पत्रिका व धर्मकीर्ति विहारं पिदनीगु 'धर्मकीर्ति' पत्रिकाया प्रमुख सम्पादनया ज्याय वसपोलं थःत चुला बिज्यात । 'आनन्दभूमि'

पत्रिकाया प्रधान सम्पादन १८ दै तक याना बिज्यातसा 'धर्मकीर्ति'
पत्रिकाया प्रमुख सम्पादन वि.सं. २०२९ सालनिसें थौतकं निरन्तर
रुपं याना च्वना बिज्या:गु दनि ।

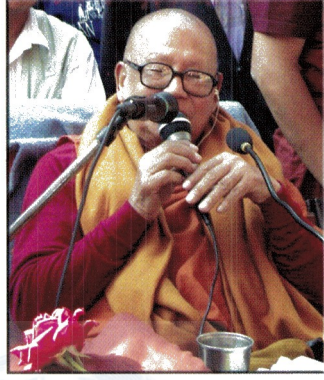
ध्यान अभ्यास

● बुद्ध धर्मया सहीकथं प्रचार यायेत अध्ययनं जक मगाः, थःत
थम्हं योग्य यायेत, धयागु तातुनाः सन् १९७० या दशक पाखे ध्यान
अभ्यास पाखे लगे जुया बिज्यात । वाराणसी निगू व बुद्धगयाय् छगू
ध्यान शिविरय् च्वना बिज्यात । ध्यानया अनुभवया लिधंसाय 'बौद्ध
ध्यान' नांगु सफू च्वयाः प्रकाशन याना बिज्यात । ध्यान पाखे मन
क्वसायेकाः बनेपाय् प्राप्त जूगु थासय् 'ध्यानकुटी' विहार दयेका
बिज्यात । ध्यानकुटी विहारय् बर्मा बिज्याःपिं ध्यान गुरुपिनिगु
आचार्यत्वय् तःदै तक तःगु ध्यान शिविरत न्ह्याका बिज्यात । स्मरणीय
खः थुगु पवित्र ज्याय् धर्मकीर्ति विहारया प्रमुख धम्मवती गुरुमांपाखें
प्रमुख रुपं सह-नेतृत्व कया बिज्याइगु खः । भिक्षु अश्वघोष बर्माय्
नं तःको ध्यान शिविरय् च्वनाः धर्म प्रचारया नितिं थःत क्वातुका
बिज्यात ।

● काभ्रे बनेपाया ध्यानकुटी विहारया संस्थापक जुया बिज्याःम्ह
श्रद्धेय भिक्षु अश्वघोष महास्थविरयात सम्मान क्यँसे स्थानीयवासीपिनिगु
प्रतिनिधित्व यानाः बनेपाया केशवकाजी वैद्य थुकथं अभिनन्दन यात
– “वसपोलया आगमन बनेपाय् जुसेलि, ध्यानकुटी विहार स्थापना
यानाः काभ्रे जिल्लाय् बौद्ध धर्मया व्यापक प्रचार प्रसार याना
बिज्याःगुलिं थनया धर्मावलम्बीपिसं बुद्ध धर्मया धाथेंगु पहिचान याये
फुगु दु ।”

भिक्षु तालिम

● तथागतया सद्वर्म चिरस्थायी यायेत न्हूपिं युवा भिक्षुपिं तयार यायेमाःगु खँ भिक्षु अश्वघोषया दूरदर्शि सोचं खंका विज्यात । अनलिं वसपोलं धर्म देशना, कक्षा अध्यापन, लेखनय् जक सिमित मजुसे पलाः न्ह्याका विज्यात भिक्षु तालिम पाखे । वि.सं. २०३८ सालय् नेपालय्

न्हापांगु भिक्षु तालिम केन्द्र 'संघाराम भिक्षु तालिम केन्द्र' स्थापना यानाः मचापिन्त श्रामणेर प्रव्रज्या याना विज्यात । श्रामणेरपिन्त भोजन, आवासया कु कुबिसें तालिमया जिम्मेवारी कया विज्यात । थौं वसपोलया तालिमं दिक्षित जुया विज्याःपिं छम्ह थे छम्ह सक्षमपिं भिक्षुपिं नेपालय् बुद्ध शासनया निंतिं धिसिलाःगु थां जुयाः पिलूवःगु दु ।

● 'चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय' यात चरितार्थ यायेत धर्म प्रचारया भवलय् वसपोलं माःकथं च्वनेगु थाय् हिला विज्याइ । वसपोलं आनन्दकुटी विहारय् १२ गू, ध्यानकुटी विहारय् १७ गू, संघारामय् ७ गू, श्रीघः विहारय् ७ गू वर्षावास च्वना विज्याःगु खः । न्ह्याथाय् च्वंसां वसपोलयागु अध्ययन, अध्यापन, लेखन, धर्म देशना, धार्मिक छलफल न्ह्यानां च्वनी । भिक्षु जीवनया प्रारम्भिक कालय् अध्ययन व भ्रमणया क्रमय् वसपोल श्रीलंकाय् ३ गू, सारनाथय् ३ गू व चीनय् ५ गू वर्षावास च्वना विज्याःगु जुया च्वन । (वि.सं २०६७ तकया आधारय् जक)

यँया श्रीघः विहार वसपोलयात सतीगु ज्याकू थें जुइगु खः ।

बहुजन हिताय बहुजन सुखाय

● बुद्ध धर्म प्रचार यायेगु पवित्र उद्देश्य ज्वना: थःगु जीवन फ्याना विज्याःम्ह भिक्षु अश्वघोष गन जक मथ्यं । देशया कुं कुलामय् पलाः छी ज्यूथाय् तक वसपोल थ्यन । नेपाःया थी थी बौद्ध संघ संस्थातय्त नं माको तिबः बिया विज्यात । नेपाःया थी थी बौद्ध संघ संस्थातय्त नं माको तिबः बिया विज्यात । 'युवा बौद्ध समूह' नांगु बौद्ध संस्थाया बौद्ध जागरण अभियानय् देशया कुं कुलामय तक जूगु जागरण शिविरया न्ह्युलवाः भिक्षु अश्वघोष हे जुया विज्यात ।

बौद्ध जागरण शिविरया भ्वलय् पलाः छी ज्यूथाय् तक अश्वघोष भन्ते ।

संस्थागत सेवा

● भिक्षु अश्वघोषया योगदानया खँ ल्हायेबलय् बौद्ध संघ संस्था जक मखु सरकारी ज्याकुथिइ च्वनाः नं बुद्ध धर्म प्रचारया ज्या याना विज्याःगु उल्लेखनीय जू । वसपोलं राष्ट्रिय सभाया माननीय सांसद

जुयाः राष्ट्रिय सेवा कथं नं धर्म प्रचार दुथ्याका विज्यात । वथेंतु धर्मोदय सभाया अध्यक्ष, लुम्बिनी विकास कोषया उपाध्यक्ष थें जाःगु गरिमामय पदय् च्वनाः संस्थागत सेवाः यानाः नं बुद्ध शासनिक योगदान बिया विज्यात ।

राष्ट्रिय स्तरय् तक सेवा याना विज्याःम्ह भिक्षु अश्वघोष

Dhamma.Digital

सम्मेलनय् सहभागीता

● बुद्ध शासनयात तिबः वीगु ल्याखं वसपोलं राष्ट्रिय व थी थी अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध सम्मेलनय् व्वति कयाः शान्ति सन्देश बिया विज्याइ । मलेशिया व थाइलैण्डय् जूगु विश्व बौद्ध सम्मेलन, जापानय् जूगु अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति सम्मेलन, क्यानडाय् जूगु अन्तर्राष्ट्रिय धार्मिक सम्मेलन, लुम्बिनीइ जूगु अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध सम्मेलन, चीनय् जूगु चांगन बुद्ध धर्मया सम्मेलन इत्यादि सम्मेलनय् वसपोल सहभागी जुयाः, शान्ति सन्देश नं थाय् थासय् बियाः शासनिक योगदान बिया

बिज्या:गु दु । बर्माय् सन् १९५४ य् सम्पन्न जूगु निदँ तक न्त्या:गु छैठौं संगायनाय् सहभागी जूपिं २५०० म्ह भिक्षुपिं मध्ये भिक्षु अश्वघोष नं छम्ह सहभागी खः । थः गुरु भिक्षु अमृतानन्दलिसें मंगोलिया, जर्मनी, रुस इत्यादि देशय् डेलिगेशनय् बिज्या:गु दु । इंगल्याण्ड, क्यानडा, अमेरिका थजागु देसय् बौद्ध सन्देश थ्यंकः बिज्या:गु दु । भुटानया छम्ह तःधम्ह लामा दिवंगत जूबले इमिगु निमन्त्रणाय् नेपालया प्रतिनिधित्व यानाः भिक्षु अश्वघोष बिज्या:गु खः ।

अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलनया भूवल्य्

समाज सेवा

- धर्म प्रचारया नापनापं वसपोलया जीवनया छगू महत्वपूर्णगु अंग समाज सेवा नं जूगु खनेदु । गुकिया दसु बनेपाय् सञ्चालन

जुयाच्चंगु मैत्री बाल आश्रम । वि.सं. २०५७ सालं स्थापना जूगु मैत्री बाल आश्रम ध्यानकुटी विहारया लागाय् अवस्थित दु । थुगु आश्रमय् दुपिं अनाथ मस्तय्त अभिभावकया रुपय् नयेगु, च्वनेगु, ब्वनेगु व्यवस्था वसपोलया नेतृत्वय् जुयाच्चंगु दु । लिसें थुगु आश्रमया मस्तय्त दुग्यंक बुद्ध शिक्षा वीगु नं जुयाच्चंगु दु ।

ध्यानकुटी विहारया छपुलु

- समाज सेवा नाप नापं नारी पुरुष समानताया नं वसपोल जोड्दार पक्षपाती । मिसा जातीया उत्थानया लागि नुगः ह्वाःम्ह वसपोलं नेपालय् भिक्षुणी शासन स्थापना यायेगुली ज्वः मदुगु लिधंसा जुयाः भिक्षुणीपिन्त थुकी न्ह्यज्यायेत प्रेरणा बिया च्वना विज्याःगु दु ।

सम्मान

● भिक्षु जीवनया छगू आदर्श, बहुआयामिक व्यक्तित्व भिक्षु अश्वघोषया बुद्ध शासनिक योगदानया कदर यासें वसपोलयात थी थी सम्मान, पदवीं सम्मानित याःगु दु । राष्ट्रिय स्तरं जक मखु अन्तर्राष्ट्रिय स्तरं तक नं सम्मानित जूगु दु ।

● म्यानमारा सरकारपाखें 'अगग महासद्धम्म जोतिक धज' धर्मदूत प्रथम श्रेणी उपाधि विभूषित वसपोल नेपालया सरकारपाखें 'प्रवल गोरखा दक्षिणबाहु तृतीय श्रेणी' पाखें विभूषित जुया बिज्याःगु दु । ज्ञानमाला भजन खलः स्वयम्भूपाखें 'ज्ञानमाला रत्नवत सिरपाः २०५१' लं वसपोलयात छायेप्यूगु दु । नेपाल भाषा ख्यलय् हे न्हापां प्रचलनय् वःगु न्हापांगु पुरस्कार 'धर्मोदय पुरस्कार' सन् १९४८, वर्ष १, अङ्क ५ या धर्मोदय पत्रिकाय् पिदंगु 'श्रीलंका व परिवेण' नांगु वसपोलया च्वसुया नितिं वसपोलयात प्रदान याःगु खः । नेपाल भाषा परिषदपाखें 'भाषाथुवाः' उपाधिं भिक्षु अश्वघोषयात छायेप्यूगु जुल ।

● वथेंतुं अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ, धर्मनिरपेक्ष आयोजक समिति, धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी, श्रीकीर्ति बौद्ध केन्द्र, विश्वशान्ति दायक सभा, नगदेश बौद्ध समूह, विश्वशान्ति दायक सभा, नगदेश बौद्ध समूह, बुद्धिष्ट कम्युनिकेशन सेन्टर, धर्मोदय सभा, गण महाविहारं इत्यादि पाखें वसपोलयात अभिनन्दन याःगु जुल । वथेंतुं The Inter religious and International Federation for World Peace पाखें 'Ambassdor for Peace' नामं हानं International Relief and Friendship and Foundation पाखें प्रशंसा पत्र देछाःगु दु ।

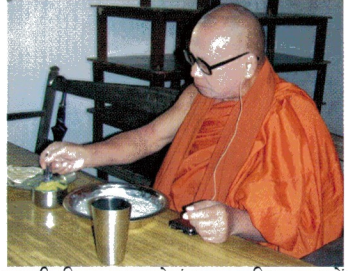
● भिक्षु अश्वघोषयात सम्मान कथं थी थी च्वमिपिसं थःथःगु सफू वसपोलयात समर्पण याना तःगु दु । गथेकिः ‘श्रद्धाधन’ पुस्तक ‘दृश्य, दृष्टि र बुद्ध’ सचित्र कविता संग्रह “चैनपुर भोजपुरको सेरोफेरो” “दुर्लभ जन्मदिन” कविता पुस्तक, “द्वंगु लँपुया च्वः” “लिच्वः” कथासंग्रह, “संक्षिप्त दीघ निकाय व मज्झिम निकाय” “विशुद्धि मार्ग” “ध्यान” पुस्तक । वथेंतु भिक्षु संघरक्षित लिखित “नेपालमा बुद्धधर्म समुन्नतिको लागि भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको योगदान” व रत्न सुन्दर शाक्य लिखित “अग्ग महासद्धम्म जोतिक धज भिक्षु अश्वघोष महास्थविर” सफूत ग्वःछिं भिक्षु अश्वघोषया बुद्ध शासनिक योगदानयात कयाः च्वया तःगु सफूत खः । “धर्मकीर्ति” पत्रिका या “अश्वघोष भन्ते” विशेषाङ्क पिदंगु दु ।

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया नियमित साप्ताहिक कक्षा संचालन याना च्वना विज्यागु थनिं ४१ दँ दत, त्वःफ्यूगु मडुनि ।

व्यक्तित्व

● थथे भनं राष्ट्रिय व अन्तर्राष्ट्रिय सम्मानं विभूषित जुया विज्याःम्ह भिक्षु अश्वघोषया व्यक्तित्वया खँ धायेगु खःसा “संसार भय खनाः ग्याःम्हसित भिक्षु धाइ” धाःथेंतु वसपोल छम्ह धाथेंयाम्ह शुद्ध, पवित्र, निस्कलंकित प्रव्रजित भिक्षु खः । Transparency (पारदर्शि) वसपोलया व्यक्तित्वया छरू पृथक पहः खः । दुने नं पिनें नं छवः हे जक खँ दु, दोहरा बनावटी खँ गबलें मद्दु । थुकिया दसु वसपोलया धर्म देशनाया पृथक ढाँचां क्यं । न्ह्याबलें न्ह्याथासं धर्म उपदेश बिया विज्याइ बले उपदेशया नाप नापं थःगु गलती, कमजोरी नं न्ह्यब्वया विज्याइ । सदां नं आत्मालोचना यायेगु वसपोलया बानिं वसपोलयात छम्ह सच्चां प्रव्रजित भिक्षु धकाः प्रमाण म्वायेक हे भीत क्यना च्वंगु दु ।

त्यागी भिक्षु अश्वघोषं थःगु सुविद्या गबलें स्वया विमज्याः

रोचक व प्रभावकारी धर्म देशना बिया च्वंगु

● भिक्षु अश्वघोषया रोचक न्ह्यैपुगु अले आत्मालोचना सहितगु धर्म देशना बीगु पहलं वसपोलया धर्म देशना न्यनेत वा वसपोलया कक्षायां ब्वनेत सकलें न्ह्यब्वाइगु । विद्वान पहलं मखु, सकसिनं थुइगु, सरल भाषं, रोचक व आकर्षक ढंगं धर्म देशना बीगु

वसपोलया दक्ष धर्मकथिक पहलं आपालं मनूत प्रभावित जुइगुहे जुल, लाभान्वित जूगु हे जुल ।

● बुद्ध शासनया लागि जीवन अर्पण याना विज्याःम्ह “अग्गमहा सद्धम्म जोतिक धज” भिक्षु अश्वघोष महास्थविर सदां हे बुद्धया व्यावहारिक शिक्षाया पक्षपाती जुया विज्यात । “परम्परागत कर्मकाण्डया रूप्य बुद्ध धर्मयात नालेमते । बुद्धया धर्म मानवयात माःगु व्यावहारिक शिक्षा खः” थ्व हे उपदेश्य वसपालेया सम्पूर्ण धर्म देशना केन्द्रित जुया च्वंगु दु ।

● बौद्ध जगतया थ्वसपोल सुप्रसिद्ध व्यक्तित्व श्रद्धेय भिक्षु अश्वघोष महास्थविर थः शिष्य पिनिगु निमित्तं छम्ह आदर्श गुरुया रूप्य जाज्वल्यमान जुयाच्वंगु दुसा वसपोलं थः शिष्यपिन्त वीगु उपदेश व आदर्श न्ह्याबलें थुलि हे जक खः - “आचरण शुद्ध या, व्यवहार बांलाकि, विद्वान जुइगु पाखें जक लगे जुइमते भिंम्ह मनू जुइगु ख ।” वसपोलया दक्ष युवा शिष्य भिक्षुपिसं वसपोलयाके छम्ह आदर्श गुरुयाके दयेमाःगु सकतां गुण विद्यमान जूगु खँ व्यक्त याना विज्याइ ।

● धर्म प्रचारया ज्याय् थःत माःगु सल्लाह, सुभावा कायेत भिक्षु अश्वघोषं मेपिं भिक्षुपिलिसें धर्म साकच्छा याना विज्याइ ।

● छम्ह पक्काम्ह सिद्धान्तवादी मरण शैय्या तक नं थःगु सिद्धान्त त्वःती मखु धाइथें तुं वसपोल थःगु सिद्धान्तय् अटल व अडीग ।

थः सहकर्मि भिक्षुपिं नापं धर्म साकच्छा

अवसरवादी वसपोल गबलें जुया विमज्याः । थःगु सुविधा गबलें स्वया विमज्याः । वृद्ध अवस्थाय् नं लुम्बिनीइ याकःचा च्वनाः धर्मया नितिं थःत पाना विज्यात ।

- थौं वृद्ध अवस्थाय् नं वसपोलया अध्ययन भ्रमण न्ह्याना हे च्वन तिनि । समय सापेक्ष जुइया नितिं वसपोलं अध्ययनपाखें गुबलें दिपाः कया विमज्याः । अध्ययन, भ्रमण व लेखनपाखें वसपोलयात गबलें फुर्सत मदु ।
- साम्प्रदायिक भावनां वसपोल गबलें नं प्रेरित जुया विमज्याः । “जि थेरवादी बुद्ध धर्म प्रचारक मखु, जि तथागतया सद्धर्म प्रचारक खः ।” थथे वसपोलं स्वयं धया विज्याइ ।
- “सकल धर्मचारीपिसं बुद्धया व्यावहारिक शिक्षायात नालाः थःथःगु आचरण भिंके फयेमा” धयागु वसपोलया धर्म देशनाया तातुना थें तुं बुद्ध धर्म चिरस्थायी यायेत थौं द६ दँया उमेरय् नं वसपोलया पलाः घिसिलाक्क न्ह्याना च्वंगु दनि ।

नेपाःया संघनायक पदय् पदासिन जुया विज्याःगु धार्मिक सभाय्

३. गुरु दक्षिणा

थःम्ह गुरुप्रति शिष्यया कर्तव्य कथं गुरु दक्षिणा बीगु चलन परापूर्वकालनिसें न्ह्यानावया च्वंगु चलन खः ।

गुरु दक्षिणाया खँय् अद्भुत आश्चर्य चायापुगु कथा सन्दर्भत नं दु । गथेकि बौद्ध साहित्यय् अंगुलिमालया बाखं । नुगलय् दुष्ट भाव तयाः अंगुलिमालया गुरुं द्वःछिम्ह मनूया पतिंचा मालं क्वखायेकि धाःगु दु गुरु दक्षिणाया रूपय् । हिन्दू साहित्यय् थः शिष्ययात धनुषविद्या स्यंम्ह द्रोणाचार्य गुरुं थः चेला एकलव्ययात बुरापतिंचा ध्यनाः व्यु धकाः गुरु दक्षिणा पवन हं । थः हे चेलायात गालय् क्वफाइपिं नं गुरु दुगु जुयाचवन धकाः क्यना तःगु दु धार्मिक साहित्यय् । थ्व लःलःमधाःगु उपमात जुल ।

जिमि गुरु अश्वघोष भन्ते गुम्ह छम्ह सत्यवादी, पक्काम्ह सिद्धान्तवादी, पारदर्शी स्वभावं जाःम्ह, यथावादी तथाकारी, छम्ह सच्चाम्ह त्यागी प्रव्रजित भिक्षु खः, गुम्ह अतुलनीय व्यक्तित्व, मैत्री, करुणा, मुदिता उपेक्षाया धुकू खः, वसपोलया छगू अद्भुतगु चरित्र खः वसपोलं थः चेलापिंके गुबलें गुरु दक्षिणा पवना विमज्याः । वसपोलं मफ्वंसां चेला जुयाया नाता जिं गुरु दक्षिणा ला छाये हे माल मखुसा जि गुरुया ऋणं मुक्त जुइ फइ मखु ।

जिं गुरु दक्षिण गुकथं पुले ? नुगलय् वायेका । च्वय् न्ह्यथनाथें सिगालोवाद सूत्रय् उपदेश बिया तःथें गुरुप्रति चेलाया कर्तव्य पूर्वके नं फुगु मखु जिं । अनेक चिन्तना याना गुकथं जिं थः गुरुप्रति कर्तव्य पालन याये, गथेयानाः जि गुरुदक्षिणाया ऋणं मुक्त जुये । लिसःया छुमां खने दया वइ ।

गुरु दक्षिणा छायेगु हे खःसा अश्वघोष भन्ते नं क्याना बिज्याःगु लँपुइ न्ह्याः वने फयेकि वसपोलया शिक्षा जीवन् अभ्यास याये फयेकि । वसपोलं जीवनभर कना बिज्याःगु धर्म उपदेशया सार संक्षेप थ्व हे खः - आचरण शुद्ध यायेगु, व्यवहार सुधार यायेगु, बुद्धया मौलिक शिक्षा कर्मकाण्ड मखु धकाः थुइकेगु, परम्परागत कर्मकाण्डय् भुलये मजुसे बुद्धया मानववादी शिक्षा अपनये यायेगु, साम्प्रदायिक भावना त्वःताः सद्धर्मया अभ्यास यायेगु, विद्वान जुइगु पाखे जक लगे मजुसे भिंन्ह मनू जुयाः म्वायेगु ।

“भो गुरुवर श्रद्धेय अश्वघोष भन्ते! यदि जिं छःपिनिगु थ्व अनमोल शिक्षा जीवन् त्वःमफीक पालये याये फत धाःसा जिं गुरु दक्षिणा छांनागु साबित जुइला?” जि शिष्यां थ्व न्ह्यसः छःपिके न्यना च्वना ।

सन्दर्भ सामग्री

१. भिक्षु संघरक्षितं च्वयादीगु सफू :
नेपालमा बुद्ध धर्मको समुन्नतिको लागि भिक्षु अश्वघोष
महास्थवीरको योगदान
२. रत्न सुन्दर शाक्यं च्वयादीगु सफू :
अग महासद्धम्म जोतिक धज भिक्षु अश्वघोष महास्थवीर
३. “धर्मकीर्ति” पत्रिका या थी थी अंक
४. “आनन्दभूमि” पत्रिकाया थी थी अंक
५. तस्वीर उपलब्ध : भिक्षुणी पञ्जावती
६. संकलनय् विशेष सहयोग : नबीन चित्रकार
७. अश्वघोष भन्तेनापं व मेमेपिं सम्बन्धित व्यक्तिपिं नापं खँल्हाबल्हा

चवमि म्हसीका

श्रद्धेय भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर

श्रद्धेय भिक्षु अश्वघोष महास्थविर

श्रद्धेय भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर

श्रद्धेय भिक्षु सुदर्शन महास्थविर

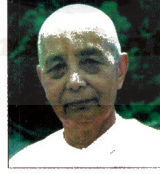
श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर

श्रद्धेय आचार्य ध्यान गुरु सत्यनारायण गोयन्का

श्रद्धेय मां गुण गुरुमां

श्रद्धेय रत्न मञ्जरी गुरुमां

श्रद्धेय धम्मवती

श्रद्धेय चमेली गुरुमां

श्रद्धेय कमला गुरुमां

श्वस्पोलपिनि जि शिष्या खः । श्व हे जिगु पूर्वगु म्हसीका खः ।

रीना तुलाधर (बनि